



Šiandien – mėnulio pilnatis, saulė teka 05 val. 20 min., leidžiasi 21 val. 30 min. Dienos ilgumas 16 val. 10 min. Vardadienius švenčia Ada, Inocentas, Nazarijus, Nazaras, Vytas, Vytė, Vyktaras, Vyktarė, Augmina, trečiadienį – Beatričė, Mantvyda, Mantvydas, Marta, Mirta, Morta, Olavas, ketvirtadienį – Norta, Nortas, Nortautas, Nortautė, Abdonas, Radvilė, Donatilė.

Liepos 28 – Pasaulinė hepatito diena

Liepos 29 – Šv. Morta, Griaustinio diena.

Graži tikėjimo sutvirtinimo ir bendrystės šventė

Liepos 19-ąją švenčiant Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės atlaidus Skriaudžių Šv. Lauryno parapijos bažnyčioje buvo susirinkę gausūs būrys vietos ir gretimų apylinkių gyventojų, jų artimųjų bei svečių. Tarp jų – ir labai garbių.



Atlaidai šiemet sutapo su dar dviem svarbiomis progomis: JE Vilkiškių vyskupijos vyskupo Rimanto Norvilos vizitacija ir Sutvirtinimo sakramento teikimu. Jis buvo suteiktas penkiasdešimčiai jaunuolių, pasirengusių šiam svarbiui gyvenimo įvykiui.

Šv. Mišių, kurias aukojo JE vyskupas Rimantas Norvila, metu giedojo Marijampolės kultūros centro

kamerinis choras, vadovaujamas Mindaugo Radzevičiaus, ir Kauno valstybinio choro solistė Jurgita Mikalauskienė. Beje, ir pasibaigus šv. Mišioms, choristai dar pakvietė pasiklausyti jų atliekamų sakralinių kūrinių.

Bažnyčioje šventės metu nuskaubė ir daug padėkos žodžių.

(Nukelta į 8 p.)

Pakuonio parapijoje – pasikeitimai

Pakuonio parapijos bendruomenė nuoširdžiai atsivieškino su klebonu Vitalijumi Volodkovič, kuris vyskupo sprendimu paskirtas Vilkiškių Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo parapijos vikaru.

Jo pareigas perima kun. Rolandas Judeikis, iki šiol ėjęs Vilkiškių Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo parapijos vikaro pareigas. Jis taipogi aptarnaus Piliuonos koplyčią ir sielovados klausimais padės Prienų Kristaus Apsireiškimo parapijoje.



Vicemerė Laimutė Jančiukienė padėjo kun. V. Volodkovič Prienų rajono savivaldybės vardu ir palinkėjo sėkmingos tolimesnės tarnystės.

„Kartono maidanas“ Ukrainoje

„Via Lietuva“ gavo statybą leidžiantį dokumentą kelio Kaunas–Prienai–Alytus rekonstrukcijai 2 p.

Vengrų kapitonas Kasparas Horvatas: žmogus, kūręs Prienų parapiją (II dalis) 4-6-7 p.

„Džiaugiuosi, kad ne vieną išaustą lovatiesę padovanojau, kad tiek daug žmonių bandom pavašinu“... 5-7 p.

Ekspedicijos metu rinko etnokultūros lobius 8 p.

Su ministru ir jo komanda – apie kurortinės teritorijos statusą, turizmo ir verslo vystymosi galimybes

Liepos 21 d. Prienų rajono savivaldybėje ir verslo įmonėse lankėsi ekonomikos ir inovacijų ministras Edvinas Grišas su gausia komanda, kurioje – viceministrai Guoda Burokienė ir Waldemar Urban, ministro patarėjai, ministerijai pavaldžių valstybės įmonių „Inovacijų agentūra“, „Investuok Lietuvoje“, „Keliauk Lietuvoje“ vadovai.



Prienų rajone lankėsi ekonomikos ir inovacijų ministras Edvinas Grišas su gausia ministerijos ir jai pavaldžių agentūrų atstovų komanda.

Pristatė Prienų krašto stiprybes, pasidalino problemomis

Susitikimo Savivaldybėje metu meras A. Vaitkevičius svečiams pristatė Prienų rajoną, verslo aplinką, galimybes čia kurtis ir investuoti. Jo teigimu, pastaraisiais metais Savivaldybė daug investuoja į gyvenamosios, turizmo ir verslo infrastruktūros tvarkymą ir plėtrą, sudaro palankias sąlygas kurtis verslams, tai – ir sklypų paruošimas, ir nulinis infrastruktūros mokestis, ir greitesni dokumentų tvarkymo terminai, ir pagalba padedant išvystyti verslo idėjas. Meras pasiūlyė, kad pirmieji didelės apim-

ties verslo įgyvendinti projektai buvo sėkmingi, paskatino proveržį naujų gyvenamųjų namų statyboje. Buvo pradėti rekonstruoti seni pastatai, baigiamos tvarkyti apleistos teritorijos. Išaugus gyvenamųjų būstų paklausai, padidėjus jų kainoms, verslo investicijos atsiperka, todėl Prienuose planuojama statyti pirmąjį devynauktį daugiabutį su komercinės paskirties patalpomis.

Investicijos pakeitė ne tik aplinką, bet ir verslų, gyventojų požiūrį į Prienus – ši vietovė tapo patrauklia dirbti ir gyventi. Dar daugiau – pažadino prieniečių ambicijas siekti kurortinės teritorijos statuso. Visgi, anot mero, be stiprybių, yra ir kliūčių, kurios trukdo

Prienų rajonui vystytis, įgyvendinti kai kuriuos sumanytus projektus. Savivaldybė nedaug turi laisvų sklypų, kuriuos galėtų pasiūlyti investuotojams, per menki užsienio investicijų srautai, verslo įmonėms trūksta darbuotojų, sudėtinga konkuruoti su Kauno laisvąja ekonomine zona. Prienų rajono savivaldybės mero matymu, pramoninė teritorija iš Kauno galėtų plėstis į Veiverių kraštą, Mauručius, o Prienai save pozicionuoja kaip rekreacinę erdvę – su turistams patogia infrastruktūra, pėsčiųjų ir dviračių takais, lankymui pritaikytais objektais.

Todėl pokalbyje su ministerijos ir agentūrų atstovais kalbėta ne vien apie investicinius sklypus, Inovacijų agentūros administruojamas paramos priemones, bet ir diskutuota apie Savivaldybės galimybes, kriterijus atitinkančias stiprias puses, taipogi rizikas, prieštaravimus ir būtinus atlikti namų darbus, siekiant gauti kurortinės teritorijos statusą.

Teigiamai įvertino turistinį ir verslo potencialą

Svečiai pastebėjo, kad Prienai turi daug privalumų, kurie palengvina šį kelią – Nemuną, vaizdingas

(Nukelta į 3 p.)



Svečiai apžiūrėjo „Harmony Park“ viešbutį, SPA zoną ir komplekso teritoriją.

Nuomonė

Rytas STASELIS



„Kartono maidanas“ Ukrainoje

Pagaliau paaiškėjo, kokie taikos tarp Rusijos ir Ukrainos kontūrai buvo aptarti pernai rugpjūtį Ankoridžo mieste (Aliaskos valstija, JAV) susitikus JAV prezidentui Donaldui Trumpui ir Rusijos diktatoriui Vladimirui Putinui. Tai, ką vėliau rusų propaganda vadino „Ankoridžo dvasia“, nors pačiame susitikime nebuvo pasiekta jokių susitarimų.

Kaip galima spėti stebint Rusijos propagandos pasakojimus (naratyvus), Kremliaus šeimininkas į Aliaską atsivežė poziciją, kurią laikė milžinišku kompromisu: Maskva reikalauja, kad ukrainiečių kariuomenė visiškai pasitrauktų iš Donecko bei Luhansko sričių, tačiau pokalbiuose dėl taikos nebekelia tokio paties reikalavimo užleisti dar ir Chersono bei Zaporizės sritis – regionus, kuriuos dar 2022 metais įrašė į konstituciją kaip savus.

Susitikime galimai buvo aptartas ir dar vienas svarbus teritorinis aspektas. V. Putinas amerikiečiams, kuriuos ligi tol laikė tarpininkais, už ukrainiečių visišką pasitraukimą iš Donbaso regiono žadėjo grąžinti jo kariuomenės užimtas nedideles teritorijas Sumų, Charkivo ir Dniepropetrovsko srityse.

Vėliau ukrainiečių medijos skelbė, kad D. Trumpas prezidentui Volodymyrui Zelenskui primygtinai siūlė šį „dosnų“ rusišką kompromisą priimti. Tačiau Ukrainos lyderis nesutiko. Gi JAV lyderiui nauja V. Putino pozicija atrodė visai priimtina, nes D. Trumpas kažkodėl buvo įtikintas ar įsitikinęs, kad Maskvos teiginiai apie nuolatines rusų kariuomenės pergalės mūšio linijoje ir vis naujų Ukrainos teritorijų okupacija yra tebesitęsianti tendencija. O V. Putino retorika apie tai, esą ukrainiečiai turėtų priimti siūlomas paliaubų arba taikos sąlygas, nes visi vėlesni siūlymai bus jiems tik nepalankesni, atrodė gana svarūs.

O šiemet paaiškėjo, kad Rusijos agresiją atremianti Ukraina įgijo anksčiau neturėtų puolimo ginklų, kurie neviltin varo ne tik politikus-agresorius, bet ir eilinius Rujos piliečius, kurie vaizdo įrašuose nuširdžiai klausia „o už ką visa tai mums?“ Visa tai – kompleksinės ukrainiečių atakos ilgojo nuotolio bepiločiais orlaiviais (dronais) prieš Rusijos naftos eksporto bei perdirstymo, elektros gamybos ir skirstymo, o taip pat prieš logistikos sektorius.

Jei kilometrines eilės prie degalinių, regis, pamažu trumpėja, tai smūgiai logistikos ir el. prekybos giganto „Wildberries“ logistikos sandėliams privertė griebtis už galvos nemažą smulkaus bei vidutinio verslo sluoksnį.

Kompleksiniai smūgiai Rusijos gilumoje yra priskiriami jauno Ukrainos gynybos ministro Michailo Fedorivo autorystei. O jį V. Zelenskis praėjusią savaitę kartu su visu ligi tol dirbusiu ministrų kabinetu nusprendė atstatyti. Dėl ko dalis įvairių šalies miestų gyventojų išėjo į gatves ir reikalavo palikti M. Fedorivą tose pačiose pareigose. Apžvalgininkai žmonių akcijas jau pavadino „kartoniniu maidanu“, nes daugelis plakatų šukių mitinguose buvo surašyti ant kartono. Vieniems žmonėms patiko dabar jau buvęs gynybos ministras, kuris nebuvo įsipynęs į korupcines aferas, kitiems buvo miela dėl patenkinto keršto jausmo, internete matant dėl benzino besiblaškančius ir snukiadaužiu užsiimančius rusus.

Yra atvirai kritikuojančių V. Zelenskį už tai, kad jis vyriausybės pertvarkos mechanizmą demokratinėje prezidentinėje – parlamentinėje šalyje naudoja panašiai, kaip ir V. Putinas. Pats V. Zelenskis tvirtino, kad esminė gynybos srities problema buvo ta, kad tarp gynybos ministro ir kariuomenės vado, generolo Oleksandro Syrskio (jį V. Zelenskis šią savaitę nusprendė pakeisti kariuomenėje populiariu generolu Michaila Drapatyumi) nebuvo reikiamo tarpusavio supratimo. Kritiškesnėse įžvalgose ukrainietiška interneto segmente galima rasti versijų apie tai, kad įtakingos lobistų grupės šalies politikoje negalėjo leisti, kad „ant NATO, ES ir Didžiojo septyneto (G-7) gausios paramos ukrainiečių kariuomenei maišo“ sėdėtų jų nekontroliuojamas valstybės prieigūnas (nors M. Fedorivas laikomas artimiausios V. Zelenskio aplinkos atstovu). Kitiems nepatiko tai, jog finansuojant dronų pramonę buvęs gynybos ministras gausiausias pinigų srautas nukreipė privačiai bepiločių bei raketų gamybos įmonei „Fire Point“. Šios kompanijos pagaminti dronai bei raketos kaip ir naudojami smūgiams giluminėje Rusijoje, kurie patinka puspenktų metų Rusijos raketų atakas patiriančiai Ukrainos visuomenei.

Skirtumas tas, kad per tuos puspenktų metų prie teroristinių rusų kariuomenės smūgių iš dalies prisitaikė ukrainiečiai ir jų pramonė. Gi rusams smūgiai jų gyvenimo aplinkoje – kol kas labai nauja ir, atrodo, netikėta patirtis.

„Gyvenimą“ su „Birštono versmėmis“ galima užsiprenumeruoti:

• Redakcijoje (be aptarnavimo mokesčio!) Adresas: Kauno g. 19A, Prienai. Tel.: 0 319 60 012, 0 605 19 327. El. paštas: zina@gyvenimas.info, info@gyvenimas.info

• Paštuose ir pas laiškanesius: Mobilųjį laiškanesį galite išsikviesti telefonu: (0 700) 55 400.

PR „Via Lietuva“ gavo statybą leidžiantį dokumentą kelio Kaunas–Prienai–Alytus rekonstrukcijai

Kelių infrastruktūros bendrovė „Via Lietuva“ gavo statybą leidžiantį dokumentą valstybinės reikšmės krašto kelio Nr. 130 Kaunas–Prienai–Alytus ruožo nuo 19,48 iki 31,10 km rekonstrukcijai. Tai žymi sėkmingą projektavimo etapo pabaigą.

Vienas svarbiausių regiono kelių, jungiantis Kauno ir Alytaus regionų centrus, netrukus taps modernia keturių eismo juostų magistrale. Rekonstruojamas kelio Kaunas–Prienai–Alytus ruožas nuo 19,48 iki 31,10 km yra intensyviai naudojamas – 2025 m. duomenimis, juo kasdien važiuo daugiau kaip 10 tūkst. transporto priemonių, iš jų apie 800 sunkiasvorių.

„Važiuojantys keliu Kaunas–Prienai jau ilgą laiką galėjo matyti, kad kelio kokybė neatitiko jo svarbos ir apkrovimo, tai buvo vienas problematiškiausių ruožų, todėl pokyčiai buvo būtini. Keturių juostų magistralė iš esmės pakeis važiavimo saugumą ir patogumą tarp Kauno, Prienų ir Alytaus vos po dvejų metų. Tęsiame rūpestį ne tik pagrindinėms šalies transporto arterijomis, bet ir kitais keliais“, – sako susisiekimo ministras Juras Taminskas.

„Suprantame šio projekto svar-



bą visuomenei, sieksime, kad darbai vyktų sklandžiai ir efektyviai. Rekonstravus ruožą, bus užtikrintos saugesnės bei patogesnės kelionės tūkstančiams vairuotojų kasdien“, – teigia „Via Lietuva“ vadovas Martynas Gedaminskas.

Projekto metu bus rekonstruotas beveik 12 km ilgio kelio ruožas Prienų savivaldybėje, praplečiant jį iki keturių eismo juostų (2+2) magistralės. Taip pat numatyta įrengti tris tunelinius pravažiavimus, tris viadukus (ties 21,42 km, 24,93 km ir 28,07 km), pėsčiųjų viaduką (ties 30,12 km), tiltą per Šventupę (ties 21,08 km), dvi gyvenimų perėjas (ties 23,70 km ir 23,31 km), penkias žiedines sankryžas,

atramines sienas bei triukšmo užtvaras.

Įgyvendinus projektą pagerės eismo sauga, padidės transporto pralaidumas ir susisiekimo kokybė tarp Garliavos ir Prienų. Tikimasi, kad rekonstrukcija leis užtikrinti sklandesnį transporto judėjimą, sumažins avaringumo riziką bei pagerins šalia kelio esančių teritorijų gyventojų gyvenimo kokybę.

Planuojama, kad sėkmingai užbaigus viešojo pirkimo procedūras ir pasirašius rangos darbų sutartį, statybos darbai prasidės jau šių metų rudenį, o darbus planuojama pabaigti 2028 m. pabaigoje.

AB „Via Lietuva“ informacija



PR Atkūrus nuosavybės teises svarbu nepamiršti įregistruoti nuosavybę Registrų centre

Nacionalinė žemės tarnyba (NŽT) primena gyventojams, kad nuosavybės teisių į iki nacionalizacijos turėtą nekilnojamąjį turtą (žemę) atkūrimo procesas nesibaigia gavus sprendimą dėl nuosavybės teisių atkūrimo. Norint tapti visateisiu žemės savininku ir laisvai disponuoti savo turtu, būtina įregistruoti nuosavybės teisę VĮ Registrų centro Nekilnojamojo turto registre.

Dalis gyventojų, gavę NŽT sprendimą dėl nuosavybės teisių atkūrimo, klaidingai mano, kad tuo visos procedūros jau baigtos, todėl neįregistruoja nuosavybės teisės Nekilnojamojo turto registre.

Svarbu prisiminti, kad nuosavybės teisių atkūrimo sprendimas yra teisinis pagrindas tapti žemės savininku, tačiau tam, kad ši teisė būtų oficialiai įregistruota ir galėtų būti visapusiškai įgyvendinama, būtina nuosavybę įregistruoti Nekil-

nojamojo turto registre. Tik tuomet asmuo tampa oficialiu žemės sklypo savininku.

Tik nuo nuosavybės teisių įregistravimo momento asmuo gali visapusiškai naudotis visomis žemės sklypo savininko teisėmis: parduoti, dovanoti ar kitaip perleisti žemės sklypą; palikti jį paveldėtojams be papildomų teisinių neaiškumų; įkeisti turtą, jeigu to prireiktų; sudaryti nuomos ar panaudos sutartis; gauti valstybės

institucijų ar finansų įstaigų reikalaujamus nuosavybę patvirtinančius duomenis.

Neįregistravus nuosavybės teisės gali kilti įvairių praktinių nepatogumų. Tokios situacijos dažnai paaiškėja tik po kurio laiko. Pavyzdžiui, paveldėjimo metu planuojant parduoti žemės sklypą ar kreipiantis dėl kitų su nekilnojamuoju turtu susijusių paslaugų. Tuomet tenka papildomai tvarkyti dokumentus, o tai gali užtrukti ilgiau nei tuo atveju, jei nuosavybė būtų įregistruota iš karto po nuosavybės teisių atkūrimo.

Todėl NŽT ragina gavus sprendimą dėl nuosavybės teisių atkūrimo nedelsiant kreiptis į Registrų centrą dėl nuosavybės teisės įregistravimo.

PR Ūkininkai gali patikslinti duomenis apie draudžiamąsias pajamas už 2023–2025 metus

Ūkininkai, kurie 2023–2025 metais Valstybinei mokesčių inspekcijai (VMI) deklaravo mažesnes nei 12 minimaliųjų mėnesinių algų (MMA) individualios žemės ūkio veiklos apmokestinamąsias pajamas arba jų visai neturėjo, tačiau gavo tam tikrų neapmokestinamųjų pajamų, nuo 2026 m. liepos 1 d. gali patikslinti duomenis apie savo draudžiamąsias pajamas ir sumokėti trūkstamas socialinio draudimo įmokas. Tai galima padaryti iki 2027 m. liepos 1 d.

Kas pasikeitė?

Ūkininkų socialinio draudimo įmokų apskaičiavimo principas iš esmės nesikeitė – kaip ir iki šiol, įmokų baze laikoma 90 proc. individualios žemės ūkio veiklos apmokestinamųjų pajamų (neatėmus PSD ir VSD įmokų).

Tačiau tais atvejais, kai ūkininko apmokestinamosios pajamos nesiekia 12 MMA arba jų visai nėra, bet jis gauna tam tikrų neapmokestinamųjų pajamų, numatytų Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, socialinio draudimo įmokų baze gali būti laikoma 90 proc. apmokestinamųjų ir neapmokestinamųjų pajamų sumos, bet ne dau-

giau kaip 12 MMA.

Kodėl atsirado pakeitimai?

Iki šiol daliai ūkininkų susidarydavo situacija, kai „Sodrai“ pateiktuose SAV pranešimuose nurodytos draudžiamosios pajamos nesutapdavo su VMI deklaruotomis pajamomis.

Pavyzdžiui, 2024 metų duomenimis, tokių neatitikimų nustatyta apie 4 proc. individualią žemės ūkio veiklą vykdančių asmenų – 764 iš 17 696.

Norint įgyti vienerių metų socialinio draudimo stažą, per kalendorinius metus turi būti sumokėtos socialinio draudimo įmokos ne mažiau kaip nuo 12 MMA dydžio

draudžiamųjų pajamų. Kai įmokos buvo sumokėtos nuo mažesnės sumos, žmogaus sukauptas socialinio draudimo stažas buvo proporcingai mažesnis. Tai galėjo turėti įtakos teisei į socialinio draudimo išmokas ar pensiją.

Kas gali tikslinti duomenis?

Priėmus Valstybinio socialinio draudimo įstatymo pataisas, nuo 2026 m. liepos 1 d. iki 2027 m. liepos 1 d. ūkininkai gali patikslinti 2023, 2024 ir 2025 metų draudžiamąsias pajamas.

Tam reikia:

- pateikti „Sodrai“ patikslintą SAV pranešimą;
- sumokėti trūkstamas socialinio draudimo įmokas.

Svarbu, kad SAV pranešime nurodyta pajamų suma sutaptų su VMI deklaruota individualios žemės ūkio veiklos apmokestinamųjų pajamų (neatėmus PSD ir VSD įmokų) ir neapmokestinamųjų pajamų suma, tačiau neviršytų 12 MMA.

Su ministru ir jo komanda – apie kurortinės teritorijos statusą, turizmo ir verslo vystymosi galimybes

(Atkelta iš 1 p.)

jo pakrantes, miškus, piliakalnių, dviračių takus, jungtis su Birštono kurortu, gali pasiūlyti ne tik pažintinius maršrutus, bet ir žygius baidarėmis, netgi netradicinių apgyvendinimo vietų keliautojams apsigyventi. Jie linkėjo prienėčiams didinti vietinio turizmo srautus (pernai rajone apsilankė 16,2 tūkst. keliautojų), pritraukti daugiau keliautojų iš užsienio. O tai pasiekama, kai pasirinkai kryptį, kuria nori judėti, nuosekliai dirbi, pasinaudodamas visomis infrastruktūros ir rinkodaros galimybėmis. Turizmo sferos atstovė davė ir naudingų patarimų: pasiūlyta didesnę dėmesį skirti unikalių, Prienų krašto savitumą atspindinčių renginių, festivalių organizavimui, konferencijų pritraukimui, geriau pritaikyti lankytinus objektus neigaliams asmenims, pasiūlyti šeimoms su mažais vaikais tinkančių pramogų.

Ekonomikos ir inovacijų ministerijos bei agentūrų atstovams buvo surengta išvyka po Prienų miestą ir rajoną, aplankant „Harmony park“ kompleksą, lankomiausią Nemuno kilpų regioninio parko objektą – Balbieriškio atodangą, sutvarkytą Beržyno parko viešąją erdvę, kitus objektus, kur svečiai įsitikino, koks neišnaudotas turizmo potencialas ir plėtros perspektyvos slėpi šiame krašte.

Prienai – jau devyniolikta savivaldybė, kurioje spėjo apsilankyti ekonomikos ir inovacijų ministras **Edvinas Griškās**, tačiau tai, ką jis su komandos nariais išvydo sėkmingai veikiančiose rajono įmonėse UAB „Doleta“ ir UAB „Timbela ir Ko“, juos gerokai nustebino – ne tik dėl ilgos veiklos istorijos, medienos gaminių kokybės, įdiegtų nestandartinių sprendimų bei naujausių technologijų. Jiems padarė įspūdį tai, kad tokių Prienų krašto įmonių, kaip medinių langų gamintoja „Doleta“, produkcija sėkmingai konkuruoja pasaulinėse rinkose.

– Šiandien dar kartą įsitikinau: Lietuvos stiprybė gimsta ne tik didžiuosiuose miestuose. Ji gimsta ten, kur žmonės kuria, investuoja, ieško nestandartinių sprendimų ir savo darbu garsina Lietuvą visame pasaulyje, – po apsilankymo savo įspūdžius apibendrino ministras E. Griškās.

Sėkmingo verslo pavyzdžiai patvirtina, kad ne tik didmiesčiai, bet ir regionai turi kuo didžiulius, tik jiems reikia paskatinimo, palankesnės teisinės ir investicinės

aplinkos. Ministerijos atstovai vizitą baigė susitikimu su rajono verslo atstovais, kuriame kelti jiems aktualūs klausimai, aptarti įvairūs iššūkiai, išklausti verslininkų lūkesčiai ir pastabos agentūrų, su kuriomis tenka bendradarbiauti, adresu.

Atsiveria naujos finansinės galimybės regionams

Ministras E. Griškās, pristatydamas valstybės ekonomikos skatinimo strategiją, pažymėjo, kad ekonomikos transformacijos plane „3i“ yra numatytos trys pagrindinės kryptys – inovacijos, investicijos ir modernios institucijos. Todėl, pasak jo, naujuoju finansavimo laikotarpiu ypatingas dėmesys bus skiriamas aukštesnės pridėtinės vertės kūrimui, regionų stiprinimui, investicijų pritraukimui ir palankesnės aplinkos verslui kūrimui.

– Vienas iš esminių šio plano rodiklių – ne mažiau nei 30 proc. naujų investicijų nukreipti į regionus, todėl savivaldybėse lankomės pilnos sudėties komanda – su patarėjais, viceministrais, ministerijai pavaldžių agentūrų vadovais, kad galėtume iš savivaldos ir verslo atstovų tiesiogiai išgirsti apie problemas ir iššūkius, savo ruožtu informuoti apie ministerijos siūlomas priemones ir idėjas, atrasti sritis, kuriose galėtume tapti partneriais, – apie regionų savivaldybės ir verslui atsiveriančias naujas galimybes finansuoti savo plėtrą vizito metu „Gyvenimui“ pasakojo ministras E. Griškās.

Paklaustas, kas, jo nuomone, Prienų rajono savivaldybei padėtų sėkmingai konkuruoti dėl Kauno regionui skirtą „3i“ plano ir ES fondų finansavimo, ministras pastebėjo, kad netolima Kauno laisvoji ekonominė zona, be abejonės, Prienų kraštui galės pasiūlyti įvairių vystymosi kryptų, nebūtinai susijusių su logistika ar sandėliavimu. Jo teigimu, Ekonomikos ir inovacijų agentūra kartu su „Investuok Lietuvoje“ inventorizavo savivaldybėse (taip pat ir Prienų) esančius laisvus sklypus, iš kurių potencialūs investuotojai galės išsirinkti tinkamiausius pagal savo specifiką, verslo viziją ar norimą regioną.

– Mūsų darbas yra paskatinti infrastruktūros verslo įsikūrimui paruošimą – kad į sklypus vestų privažiavimo keliai, būtų elektros įvadai. Esame Seimui pateikę ir įstatymų pakeitimų dėl pozityvios diferenciacijos, kurių esmė – tam tikros lengvatos, paprastesnės pro-



Ministerijos atstovai domėjosi sėkmingai veikiančios UAB „Doleta“ veikla.

cedūros įsikuriantiems ne didmiesčiuose, o regionų savivaldybėse. Prienai demonstruoja gerus rodiklius užimtumo srityje – nedarbo lygis siekia vos 6 proc., bet kyla iššūkių dėl smulkių ir vidutinių įmonių produktyvumo. Todėl iš plano „3i“ reikia atrasti būdų jo skatinimui: ar tai būtų reinvestuojamo pelno lengvatos įmonėms, atnaujinančioms technologijas, ar kitos priemonės iš inovacijoms skirtos programos, – kalbėjo ministras. – Galime pasiūlyti platų spektrą priemonių besikuriančiam, besiplečiančiam verslui ir eksporto skatinimui. Deja, keliaudami per regionus, dar patiriame, kad vietos verslininkai net nežino apie priemones, kuriomis galėtų pasinaudoti, arba nesižymi, neturi pakankamai informacijos ir atitinkamų gebėjimų parengti paraišką. Todėl pakvietėme verslo atstovus bendradarbiauti, konsultuotis su agentūromis, jiems suteiksime visą reikalingą informaciją ir pagalbą.

Vyriausybės nutarimas suteiks daugiau aiškumo

Ministro E. Griškės įsitikinimu, Prienų rajono savivaldybės siekis tapti kurortine teritorija yra pagrįstas. Patogi Prienų geografinė padėtis, gamtinė aplinka, kaimynystė su Birštono kurortu miestui suteikia konkurencinių pranašumų. Savivaldybė gali pasinaudoti pažintinio ir rekreacinio turizmo infrastruktūros plėtrai skirtu finan-

savimu ir skatinti atvykstamojo turizmo paslaugas.

Jis patikino, kad Ekonomikos ir inovacijų ministerijos požiūris į kurortų ir kurortinių teritorijų tolimą plėtrą yra palankus, laukiama, kol bus priimtas Vyriausybės nutarimas, kuris savivaldybėms turėtų suteikti daugiau lanks-

tumo, panaikinti perteklinius, pasenusius reikalavimus, kas, be abejonės, palengvins kurortinės teritorijos statuso gavimo procedūras.

Ar šis vizitas virs konkrečiais sprendimais ir naujomis galimybėmis Prienų rajono savivaldai, verslui ir turizmui, parodys laikas.

Dalės Lazauskienės ir Romos Sinkevičiūtės nuotraukos



Asmenukė su ministru E. Grišku – turistų lankomiausioje Balbieriškio atodangos aikštelėje.



Savivaldybės vadovai aprodė sutvarkytas Beržyno parko viešąsias erdves ir renovuotą „Saulutės“ darželį.



Su rajono verslininkais diskutuota apie verslui kylančius iššūkius. ▲

Savo patirtimi pasidalino UAB „Timbela ir Ko“ atstovai. ►



Gyvenimo medis augina naujas šakas

Asmenybių šviesa

MRF
 MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Vengrų kapitonas Kasparas Horvatas: žmogus, kūręs Prienų parapiją (II dalis)

Tęsinys. Pradžia „Gyvenimo“ Nr.53

Bažnyčiai padovanojo ne žemę – padovanojo gyvenimą

Kai šiandien skaitome 1609 metų Prienų bažnyčios fundacijos aktą, pirmiausia dėmesį patraukia ilgi žemių, pievų, laukų, valstiečių ir įvairių teisių sąrašai. Iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad tai nuobodi teisinė dokumento dalis, įdomi tik istorikams. Tačiau būtent čia atsiskleidžia didžiausia Kasparo Horvato išmintis.

Jis puikiai suprato vieną paprastą tiesą: bažnyčios sienos pačios savęs neišlaiko.

Kad parapijoje nuolat gyventų kunigas, kad bažnyčioje kas sekmadienį skambėtų Mišios, kad vėliau būtų mokomi tikėjimo, kad vargšai rastų paguodą, o mirusieji būtų palydėti į amžinybę, reikėjo ne vien gražių norų. Reikėjo duonos, kuro, pastogės, žemės, žmonių darbo ir pastovių pajamų.

Todėl Prienų valdytojas Horvatas savo fundacijoje pirmiausia kuria ne simbolį, bet tvirtą ekonominį pamatą. Šiuolaikine kalba tariant, jis steigia instituciją, kuri turės pragyventi savo steigėją.

Bagrėnų valda – fundacijos širdis

Svarbiausia fundacijos dovana buvo Bagrėnų valda. Lotyniškame tekste vartojamas žodis *praedium*. Kartais jis verčiamas „dvaras“, tačiau toks vertimas ne visada tikslus.

Šiandien, išgirdę žodį „dvaras“, dažniausiai įsivaizduojame didelius rūmus, parką, reprezentacinius pastatus. XVII amžiaus dokumentuose sąvoka *praedium* reiškė ką kitą. Tai buvo visa žemės valda – žemė su jai priklausančiais laukais, pievomis, miškais, valstiečiais, ūkiniais statiniais ir visomis iš jos gaunamomis pajamomis.

Todėl tiksliau būtų sakyti, kad Horvatas bažnyčiai padovanojo ne vien dvaro sodybą, bet visą Bagrėnų valdą – gyvą ekonominę organizmą.

Fundacijoje greta pasirodo ir kitas lotyniškas terminas – *curia*. Štai čia jau kalbama ne apie visą valdą, o apie jos centrą – dvaro sodybą, administracinę ir ūkinę širdį. Čia stovėjo gyvenamieji ir ūkiniai pastatai, buvo laikomos atsargos, dirbo tarnai, buvo tvarkomi valdos reikalai.

Šis skirtumas nėra vien filologinė smulkmena. Jis leidžia suprasti, kaip tiksliai mąstė pats fundatorius. Horvatas aiškiai skyrė visą valdą nuo jos administracinio centro. Vadinas, dokumentą rengė žmogus, gerai išmanęs ne tik lotynų kalbą, bet ir žemėvaldos teisę.

Trisdešimt trys mansai

Fundacijoje nurodoma, kad Bagrėnų valdoje buvo trisdešimt trys *mansai*. Kas tai?

Viduramžių ir ankstyvųjų naujųjų laikų Europoje *mansus* reiškė

žemės vienetą, pakankamą vieno valstiečio ūkiui išlaikyti. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, ypač po XVI amžiaus Valakų reformos, šis terminas dažnai atitiko valaką, nors istorikai visada pabrėžia, kad visiškos tapatybės tarp šių sąvokų nėra.

Jeigu remtumėmės valako dydžiu, Bagrėnų valdoje fundacijai buvo priskirta maždaug septyni šimtai hektarų žemės. Tai buvo išpūdingas turtas, leidęs išlaikyti ne tik kleboną, bet ir visą parapijos gyvenimą.

Tačiau čia svarbu ne vien skaičiai. Horvatas nerašo: „dovanojo 33 mansus.“

Jis vardija viską, kas sudaro gyvą ūkį: laukus, pievas, ganyklas, sodus, daržus, valstiečius, jų prievoles ir pajamas. Tai primena ne dovanojimo kvitą, o kruopščiai sudarytą ūkio inventorių. Ir būtent čia atsiskleidžia fundatoriaus mąstymas. Jam rūpi ne tik žemės plotas. Jam rūpi, kad po dvidešimties ar penkiasdešimties metų klebonas galėtų gyventi iš šios valdos lygiai taip pat, kaip ir pirmąją dieną.

Bažnyčia negali gyventi iš atsitiktinumo

Pirmojoje straipsnio dalyje minėjome, kad iki fundacijos kunigas buvo išlaikomas kasmetine pašalpa. K. Horvatusi tokia tvarka atrodė ydinga.

Jis puikiai suprato, jog žmogaus dosnumas gali baigtis. Pasikeitus valdytojui, paveldėtojui ar politinėms aplinkybėms, kunigas galėjo likti be pragyvenimo šaltinio. O tada sustotų visas parapijos gyvenimas. Todėl jis pasirinko kitą kelią. Ne vienkartinę auką. Ne kasmetinę išmoką. O nuolatinį ekonominį pamatą.

Šiandien sakytume, kad jis sukūrė parapijos fondą, kurio kapitalas pats generavo pajamas. XVII amžiaus žmogui tai buvo nepaprastai modernus ir toliaregiškas sprendimas.

Štai kodėl fundacijoje tiek daug dėmesio skiriama ūkiui. Horvatas rašo ne apie turtą dėl turto. Jis rašo apie priemones, kurios leis parapijai gyventi.

Jo akimis žiūrint, kiekviena pieva reiškė pašarą arkliui, kiekvienas laukas – duoną kunigo stalui, kiekviena valstiečių prievalė – galimybę išlaikyti bažnyčią, kiekviena teisė naudotis gamtos ištekliais – saugumą ateičiai.

Todėl Bagrėnų valda buvo ne dovana vienam kunigui.

Ji buvo dovana visoms būsimoms Prienų parapijos žmonių kartoms.

Nemunas – didysis XVII amžiaus kelias

Bagrėnų valda buvo turtinga ne vien dirbamosios žemės. Horvatas labai aiškiai pasirūpino, kad parapija galėtų naudotis ir tuo, ką žmonėms dovanojo pati gamta. Todėl fundacijoje randame nuostatas

apie pievas, miškus, medieną, o ypač – apie Nemuną.

Šiandien upę dažniausiai suvokiame kaip gražų kraštovaizdžio elementą ar poilsio vietą. Tačiau XVII amžiaus žmogui Nemunas buvo visai kas kita. Tai buvo svarbiausias kelias, jungęs Lietuvos gilumą su Kaunu, Prūsija ir Baltijos uostais. Tuo keliu plaukė javai, mediena, pelenai, vaškas, kailiai ir daugybė kitų prekių. Todėl gyventi prie Nemuno reiškė turėti priėjimą prie vienos svarbiausių to meto Lietuvos „arterijų“.

Neatsitiktinai Horvatas klebonijai paskiria geresnę vietą arčiau upės. Tai buvo ne prabanga, bet praktiškas sprendimas. Kunigui reikėjo lengvai pasiekti parapiją, priimti atvykstančius žmones, rūpintis ūkiu. Upė buvo kasdienio gyvenimo dalis.

Fundacijoje taip pat suteikiama teisė naudotis žvejybos vietomis. Iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad tai tik menka smulkmena. Tačiau anuomet žvejyba buvo svarbi ūkio šaka. Žuvis sudarė nemažą mitybos dalį, ypač pasninko dienomis, kurių Bažnyčios kalendoriuje buvo daug daugiau negu šiandien. Taigi teisė žvejoti reiškė ne vien papildomą maisto šaltinį, bet ir tam tikrą ekonominį stabilumą.

Panašiai reikia vertinti ir mišką. Mums miškas dažniausiai asocijuojasi su uogomis, grybais ar poilsiu. XVII amžiaus žmogui tai buvo statybinė medžiaga, kuras, žaliava ūkiniams pastatams, tvoroms, tiltams, valtimis. Be medienos nebuvo įmanoma nei statyti, nei šildyti, nei remontuoti.

Todėl Horvatas fundacijoje labai aiškiai nustato, kokia mediena gali būti naudojama bažnyčios ir klebonijos reikmėms. Jis rūpinasi ne vien dabartimi. Jis galvoja apie laiką, kai po daugelio metų reikės pakeisti supuvusią siją, perdengti stogą ar pastatyti naują tvartą.

Šiandien tokios nuostatos gali atrodyti perdėtai smulkmeniškios. Tačiau būtent iš tokių „smulkmenų“ anuomet buvo statomas visas parapijos gyvenimas.

Dingęs inventorių

Viena įdomi fundacijos vieta šiandien istorikui kelia ne atsakymą, o klausimą.

Dokumente kelis kartus minima, kad yra sudarytas atskiras fundacijai perduodamo turto inventorių. Tai buvo visiškai natūralu. Tokiame inventoriuje paprastai būdavo smulkiai surašyta viskas, kas perduodama naujam valdytojui: žmonės, pastatai, gyvuliai, žemės, padargai, kartais net indai, baldai ar liturginiai reikmenys. Deja, pats inventorių iki mūsų dienų nėra išlikęs arba bent jau kol kas nėra surastas. Tai intriguojanti šios fundacijos paslaptis.

Jeigu kada nors jis būtų aptiktas kokiame nors archyve Lietuvoje ar Lenkijoje, istorikai gautų neįkainojamą šaltinį. Tuomet galėtume

Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio karališkosios vengrų sargybos kapitono, Prienų ir Birštono valdytojo, Prienų parapijos fundatoriaus, Vengrijos karaliaus patarėjo bei Vengrijos karališkosios Kameros prezidento Kasparo Horvato atminimo įamžinimo šventė

**Prienų miestas ir bažnyčia
2026 m. rugpjūčio 5 d.**

PROGRAMA – KVIETIMAS

- **11.00–11.30** – Dalyviai renkasi Prienų miesto aikštėje prie Savivaldybės pastato. Adresas: Laisvės a. 12.
- **11.45** – Eisena pajuda į Prienų bažnyčią.
- **11.55** – Bažnyčioje atidengiama ir pašventinama atminimo lenta.
- **12.00** – Vengrijos himnas. J. E. Vengrijos ambasadoriaus dr. Janos Béres kalba.
- **12.15** – Prienų rajono savivaldybės mero p. Alvydo Vaicekausko kalba.
- **12.25** – Šventosios Mišios.
- **13.10** – Po Šventųjų Mišių – sveikinimai ir padėkos. Prienų parapijos klebono kun. Vaidoto Labašausko, kun. Jordano, Vengrijos ambasados atašė Peter Schmidt padėkos žodžiai.
- **13.40** – Vaišės parapijos salėje šalia bažnyčios.

Nuoširdžiai kviečiame Jus dalyvauti!

žingsnis po žingsnio atkurti, kaip atrodė XVII amžiaus pradžios Bagrėnų valda, kiek joje buvo gyvulių, kokie stovėjo pastatai, kokiais įrankiais dirbo žmonės ir kokį turtą iš tikrųjų paveldėjo Prienų parapija.

Istoriko darbas dažnai primena dėlionę, kurioje trūksta keleto svarbių gabalėlių. Kartais užtenka vieno naujai rasto dokumento, kad visas vaizdas staiga taptų daug aiškesnis, suprantamesnis. Galbūt toks atradimas dar laukia ateityje.

Kodėl Horvatas vardija kiekvieną smulkmeną?

Skaitytojui gali kilti klausimas: kam fundacijoje reikėjo taip kruopščiai vardyti laukus, pievas, daržus, sodus, medieną ar žvejybos teises? Atsakymas labai paprastas. Horvatas nepasitikėjo vien žmonių geranoriškumu bei atmintimi.

Jis žinojo, kad po kelių dešimtmečių pasikeis klebonai, valdos tenatariai (**red. tenutai**), liudytojai. Naujiems žmonėms atsiras pagunda vieną ar kitą teisę ginčyti, užmiršti ar pasisavinti. Todėl beveik kiekviena svarbesnė detalė būdavo įrašoma į dokumentą.

Tai buvo savotiškas draudimas ateičiai.

Fundacijos tekstas turėjo kalbėti tada, kai paties fundatoriaus jau nebebus tarp gyvųjų. Šiuo požiūriu Horvatas pasirodo ne tik kaip dosnus geradarys, bet ir kaip išmintingas teisininkas. Jis suprato, kad geriausia apsauga nuo būsimų ginčų yra aiškiai ir tiksliai surašytas dokumentas.

Galbūt todėl šiandien, praėjus daugiau kaip keturiems šimtams metų, mes vis dar galime taip tiksliai suprasti jo sumanymą. Dokumentas išsaugojo ne tik fundatoriaus valią. Jis išsaugojo ir jo mąstymo būdą.

Vienas žodis, parodantis svarbią valstybės valdymo sistemos detalę

Atidžiai skaitant 1609 metų Prienų bažnyčios fundaciją, dėmesį patraukia viena iš pirmo žvilgs-

nio visai nereikšminga detalė. Dokumento pradžioje Kasparas Horvatas save pristato ne tik vardu ir pavarde. Jis nurodo ir savo pareigas: *Prenensique et Berstunensis Tenutarius* – Prienų ir Birštono tenutarijus (**red. tenutorius**). Tai nėra atsitiktinis titulas.

Fundacijoje Horvatas kalba apie karališkųjų valdų dalies perdavimą Bažnyčiai, apie žemes, pajamas, miškus, pievas ir valstiečių prievoles. Vadinas, jis prisistato tomis pareigomis, kurios suteikė jam teisę tas valdovas administruoti. Tai leidžia manyti, kad fundacijos tekste kiekvienas pareigybės pavadinimas pasirinktas sąmoningai.

Ši detalė tampa dar svarbesnė vėliau, kai dokumente kalbama apie pareigūną, turintį padėti užtikrinti fundacijos nuostatų vykdymą. Ir čia Horvatas vėl pavartoja tą patį žodį – *tenutarius*. Kodėl jis toks svarbus?

Pats terminas kilęs iš lotyniško veiksmažodžio *tenere* – laikyti, valdyti. Iš jo susiformavo ir sąvoka *tenuta*, reiškusi valdovo valdą, patikėtą administruoti konkrečiam asmeniui. Tokios valdos savininkas buvo valdovas, o tenutarijus jas valdė jo vardu – prižiūrėjo valdą, rinko pajamas, rūpinosi valstiečių prievalėmis, saugojo valdovo turtinius interesus ir atsakė už tinkamą valdos administravimą.

Todėl tenutarijus nebuvo tos žemės savininkas. Jis buvo jos valdytojas ir administratorius. Kartais tenutarijaus pareigos supaprastintai tapatinamos su seniūno pareigomis. Ir K. Horvatas kai kurių istorikų aiškinimuose vadinamas Prienų seniūnu. Toks aiškinimas nėra visiškai klaidingas, tačiau nėra ir tikslus.

Seniūnas Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje buvo platesnės kompetencijos valdovo pareigūnas. Jis rūpinosi ne tik ūkiniais reikalais, bet ir administracija, teisingumo vykdymu, viešąja tvarka, krašto gynyba bei valdovo valdžios įgyvendinimu savo seniūnijoje.

(Nukelta į 6 p.)

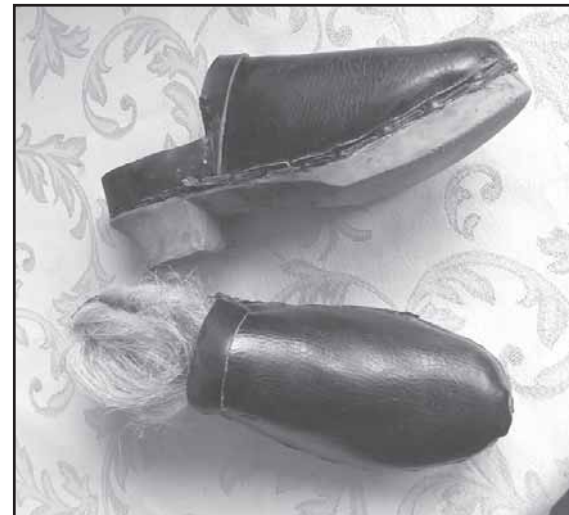
Gyvenimo medis augina naujas šakas

Amatą mokėsi – duonos turėsi

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

„Džiaugiuosi, kad ne vieną išaustą lovatiesę padovanojau, kad tiek daug žmonių bandom pavaišinau“...

– O kad dabar sugrįžtų visi, kurie išėję iš tų vadinamų laukų, vienkiemį į didesnius miestus, kiti – susibūrę bendrame Amžinojo poilsio ratelyje. Kiek daug žmonių gyveno Noreikiškių, Malinavos, Garborijos kaimuose. Ir čia, Pieštuvėnuose, kiek daug gerų žmonių jau nėra. Todėl ir sakau, kad man – kasdien Oninės. Žinoma, bendruomenės organizuojama šventė labai graži, todėl ir nueinu. Ir žmonių pamatyti labai noriu. Kiek čia mes būsim. O jeigu dar turėsiu jėgų po šventės pečių iškūrenti ir savo svečiams bandų iškepti – man bus dar gražesnė šventė, kad išpildžiau tradicijas ir aš. Džiaukimės vieni kitais, nepykim ir nesipykim dėl nieko. Pragyvenai dieną ir – džiaukis, kad atsikėlei, kad dar sugebi saulėtę atskirti nuo saulėlydžio... Tegu gražūs mums būna ir saulėlydžiai. Palydžiu juos malda ir maloniais prisiminimais, daug skaitau. O gyvenime būta visko, bet kaip sakoma, kas gera – prisiminkim, kas bloga – lai išblės... – praėjusį sekmadienį švęstų Oninių išvakarėse kalbėjo Onutė PUGAČIAUSKIENĖ iš Pieštuvėnų kaimo.



Nuotraukoje: klumpės, darytos trejų metų anūkei.



Pašnekovė gyveno atsiminimais, kurių visa jos gyvenimo knyga pačios prirašyta. Kartais magėjo įsiterpti, klausti, iš kur turėjo jėgų, kai palaidojo mažą dukrelę, kai daug dirbti teko nuo mažumės. Šeimoje augo penki vaikai – keturios sesės ir brolis. Dabar tik Onutė džiaugiasi kasdienybe, dukra ir ypač tuo, kad jos neužmiršta sesių bei brolio ir vyro sesių vaikai, anūikai ir jau proanūkiai, ir svetimi žmonės, kurie, kaip sako, jai labai labai brangūs. Jų tiek daug Onutės gyvenime. „Nežinau, kuo čia traukė tie namai, nei grožio, nei turtų, bet, kai mirė vyras, sakiau, kad gal ir gerai, kad jis kitiems daug išdalino, kad negailėjo, iš dūšios pavaišindavo ir į namus įdėdavo, kitus ir palydėdavo... O aš džiaugiuosi, kad šitiek bulvinių bandų prikepiu, ir kad labai daug žmonių jų paskanavo, ne tik giminių, bet ir tų, kurių net nemačiau, ir tų, kurie svetimi, bet tapo labai artimi“.

Taigi, lai kalba pati Ona.

Apie tėvo amatą

Užklausta apie amatus, sakė, kad pirmiausia norinti papasakoti apie tėvo amatą, paskui – apie audimą ir bandų kepimą.

– Prisimenu, kaip maždaug prieš 70–75 metus tėvukas darė klumpes. Mūsų buvo didelė šeima, visi kasdien avėdavom. O batelius, basutes vasarą tik eidami į bažnyčią nešdavomės ir apsiaudavom netoli bažnyčios. Tėvas Jonas Smolskas eidavo į alksnyną, nusipjaukdavo vidutinio storumo alksnį. Viršūnę palikdavo, o vadinamą storą dalį parsinešdavo namo, supjaukdavo kaladukėmis. Tą kaladukę paskui perkirsdavo pusiau, išdroždavo peiliu ir skaptuodavo. Klumpę padarydavo su tokio kulnu, kad didesni atrodytume. Tada dar džiovindavo. Vėliau apie klumpę išrėždavo revelius, iš odos išpjaukdavo vadinamus peretkus ant klumpės, dėdavo kurpalį, ant jo – peretką ir siaurą juostelę ties tuo reveliu tiesiai prikaldamas mažais vinukais. Arba darydavo iš plonos vielos kabės, kaldavo vieną vinį, tada kabę. Devyni asmenys buvom šeimoje, tai tų klumpių daug reikėjo. Prie balkio buvo prikalta lenta ir ant jos pridėta visokio dydžio klumpių.

Linas žmogų ir aprengdavo...

Buvo tokie laikai. Kai augau, sėdavo linus. Kai atsiranda žolių,

mums vaikams, reikėdavo juos ravėti. Kai linai nunokdavo, juos raudavo ir rišdavo į tokias saujas. Vaikams reikėdavo tas saujas nešiot. Didesni juos statydavo į šlites. Kai išdžiūdavo, veždavo į kluonus. Kultūvė tas saujas nukuldavo, sėmenis atskirdavo, o linų šiaudelius veždavo į pirtį. Pirtį kaime turėjo tik vienas žmogus. Ten juos padžiaudavo. Džiūdavo kokią parą. Tada mintuvais juos mindavo, iš šiaudelių likdavo jau pluoštas. Tas saujas šukuodavo kokiais dviem šepčiais. Šukuojant linų saujas, atskirdavo pakulas, o jau tuos išskuotus verpdavo rateliais. Supašydavo kuodelį, smaigėiu prismeigydavo prie verpstės. Tada nuo špūlios lenkdavo ant lanksčių ir tolkas. Tolkas merkdavo į vandenį, paskum jas dar kultūvė nuvelėdavo. Kai išdžiūdavo, vydavo ant krijalių, o nuo tų krijalių – ant mestuvų. Taip susidarydavo vadinamas metimas.

Metimas būdavo ilgas, matuodavo ne metrais, o sienom, buvo kokios penkios sienos. Viena siena turėdavo keturis metrus. Tada tą metimą riesdavo (sukdavo) ant veleno ir verdavo per nytis. O aš jau skirstydavau ir padavinėdavau

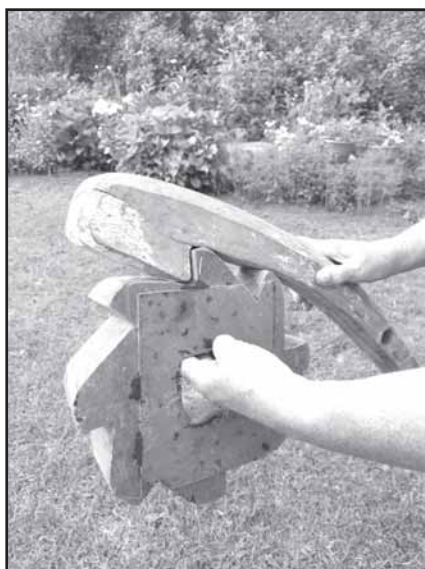
mamai po vieną siūlą ir girdėdavau, kaip mama pakuštom (tyliai) sakydavo – ant pirmos, ant antros nyties, arba 2–3–4. Iš nyčių verdavo į skietą. Jeigu ausdavo plonesnį audeklą, tai linais ir mesdavo, ir atausdavo. Žinoma, ne linais, o iš jų suverptais siūlais, tuo laiku taip vadindavo. Prisimenu, būdavo, dažo tuos siūlus įvairiom spalvom. Mesdamos moterys mokėjo sudaryt tokias lyg juostas, sumargindavo ir iš to audeklo pasiūdavo mažesnėms mergaitėms suknutes. Vyriausia sesuo Verutė buvo siuvėja – iš jos šio amato išmokau ir aš.

Siuvimas labai padeda atsipalaiduoti. Dabar jau tik pasitaisau kokį drabužį. O tada eidavau pėsčia iš Noreikiškių į Lepelionis, kur sesė gyveno, ir mokiausi. Ji ir ausdavo, tai ir aš išmokau šių darbų. Juodais lininiais siūlais apmesdavo, o jau tada avelių vilnos juodais siūlais atausdavo ir siūdavo vyrams kostiumus. Ausdavo ir keturynčius, šešianyčius ir net aštuonytes staltieses. O aš, kai tik pritaikydavau, vis užlipdavau paausti, taip ir išmokau. Reikėjo trinti šėivas, jas dėdavo į šiaudyklę, kurią per siūlą žiotis iš vienos pusės į kitą rankomis „siūsdavai“, o

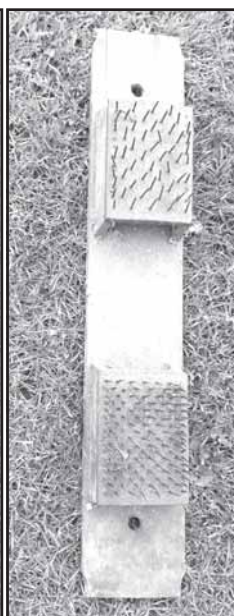
pakojas mindė kojomis. Kai ausdavo dvinytį audinį, tai būdavo dvi pakojos. Mini pirma vieną, paskui kitą, o jau, kai ausdavo keturnytį, reikėjo minti po vieną pakoją iš eilės. Kadangi buvau jauniausia namuose, buvau nelabai reikalinga, todėl pas sesę ir mokiausi visų darbų. Šeštadienį vėl vakare eidavom pas tėvus į Noreikiškes, sekmadienį pasiimdavom iš tėvų duonos kepalą, lašinių, kad aš turėčiau ką savo valgyti, nes sesuo buvo nutekėjusi į didelę šeimą. O kai užrengdavom audimą pas tėvus, tai sesė atvykdavo su vaiku, ir ausdavom parinktinis abrusus (rankšluosčius). Audžiant parinktinis reikia raštą išrinkti lentuke, ją vartyti. Vieną spaudį į žemę, kitą į viršų, taip pat lentuke padaryt žiotis, užšauti siūlą su šiaudykle, minti pakoją ir vėl šauti. Tais laikais, nežinau kodėl, reikėdavo turėti namuose trylika staltiesių, keturis abrusus. Reikėjo turėti ir 13 metrų rankšluostį, kuris buvo skirtas karstui leisti į duobę. Kai žmogus mirėdavo, jį šarvodavo namuose. Reikėjo trylikos metrų staltiesės ant lentos, po karstu, ir ant giesmininkų stalo. Ir ant stalų, kai sugrįždavo žmonės nuo kapų. Žmogų laidydavo dvi paras, reikėjo turėti ir kuo pakeisti staltiesę.

Ausdavo, žinoma, ir kraičiui į marčias. Kiekviena mergina privalėjo turėti ir staltiesių, ir rankšluosčių. Vyro brolių reikėjo apdovanoti rankšluosčiu, o vyro tėvą – plonu dviejų metrų lininiu audeklu, vadinamu trivalakte. Jaunajai reikėjo turėti keletą ritimų ir plonos, ir storesnės drobės. Na kaip gi, tuščios kraičio skrynios neveši pas vyro tėvus. Dar turėjai turėti rankšluostį piršliui išpirkti, kada ji vesdavo „karti“.

Ausdavom daug lovatiesių. Lovų namuose būdavo nemažai, šeimynos jų didelės, reikėdavo jas (Nukelta į 7 p.)



Senoviniai darbo įrankiai.



Vengrų kapitonas Kasparas Horvatas: žmogus, kūręs Prienų parapiją (II dalis)

(Atkelta iš 4 p.)

Tenutarijaus veiklos laukas buvo siauresnis ir labiau susijęs su konkrečios valdovo valdos administravimu. Jo atsakomybė pirmiausia apėmė ūkį, pajamas ir patikėto turto priežiūrą.

Žinoma, XVI–XVII amžiaus Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje gyvenimas ne visada tiksliai atitiko teoriją. Neretas didikas vienu metu eidavo ir seniūno, ir tenutarijaus pareigas. Todėl istoriniuose šaltiniuose kartais tas pats žmogus minimas skirtingais titulais – priklausomai nuo to, kokia jo veiklos pusė tuo metu buvo pabrėžiama. Tačiau Horvato fundacijoje pasirinktas būtent žodis *tenutarius*. Ir tai nėra atsitiktinumas.

Šis dokumentas nėra valstybės administravimo instrukcija. Tai bažnytinės fundacijos aktas, kuriame svarbiausia – karališkosios valdos dalies perdavimas Prienų parapijai ir tos dovanos apsauga ateityje. Todėl visiškai natūralu, kad Horvatas kalba kaip tenutarijus – žmogus, atsakingas už valdovo valdos administravimą, o ne kaip seniūnas, kurio pareigos buvo gerokai platesnės.

Kartais istorikui užtenka vieno žodžio, kad atsivertų visas praeities pasaulis. Toks žodis Horvato fundacijoje yra *tenutarius*. Jis leidžia geriau pažinti ne tik XVII amžiaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės administracinę sistemą, bet ir patį žmogų, kurio rūpesčiu Prienų parapija gavo tvirtą pamatą savo ateičiai.

Šis, atrodytų, nedidelis terminologinis niuansas daug pasako apie patį fundatorių. Kasparas Horvatas buvo ne tik pamaldus katalikas ir dosnus geradarys. Jis buvo patyręs administratorius, puikiai išmanęs valstybės valdymo tvarką ir teisinę dokumentų kalbą. Todėl jo fundacijoje dvasiniai siekiai nuolat dera su praktišku administratoriaus mąstymu. Jis rūpinasi ne vien bažnyčios ar klebonijos pastatais. Jis siekia, kad po daugelio metų parapija tebebūtų gyva, turėtų iš ko išilaikyti ir galėtų ištikimai vykdyti savo misiją.

Tam neabejotinai įtakos turėjo ir jo gyvenimo kelias. Beveik du dešimtmečius Horvatas tarnavo kardinolui Andriejui Batorui – karaliaus Stepono Batoro mylimam sūnėnui, gana įtakingam to meto Vidurio Europos Bažnyčios ir politikos veikėjui. Kardinolas buvo išsilavinęs jėzuitų mokyklose, studijavo Romoje, dalyvavo Šventojo Sosto ir Abiejų Tautų Respublikos politiniame gyvenime, o vėliau tapo Varmijos kunigaikščių vyskupu ir Transilvanijos kunigaikščiu. Tarnyba tokioje aplinkoje Horvatui buvo ne tik garbė, bet ir savotiška administravimo bei bažnytinės teisės mokykla.

Todėl sunku nepastebėti, kad Prienų fundacija parašyta žmogaus, pripratusio prie tikslios teisinės kalbos. K. Horvatas kruopščiai renkasi sąvokas, aiškiai atriboja pareigybes, tiksliai apibrėžia teises ir pareigas, numato galimus ginčus

bei jų sprendimo būdus. Žinoma, negalime tvirtinti, kad tokio dokumento struktūrą jis perėmė tiesiogiai iš Romos ar kardinolo kanceliarijos. Tačiau visa jo gyvenimo patirtis leidžia manyti, kad tarnyba kardinolo Andriejaus Batoro aplinkoje suformavo tą administracinį ir teisinį mąstymą, kuris taip ryškiai atsiskleidžia 1609 metų Prienų fundacijoje.

„Klebonas turi būti lietuvis...“

Perskaičius visą fundacijos tekstą, galima pastebėti vieną dėsningumą. Kasparas Horvatas labai daug dėmesio skiria žemėms, pajamoms ir valdos administravimui. Tačiau visa tai tėra priemonės. Tikrasis fundatoriaus tikslas atsiskleidžia visai kitoje dokumento vietoje.

Ten skaitome trumpą, bet nepaprastai reikšmingą sakinį:

Parochus Lituanus esse debet vel omnino perfecti calens idioma Lituanicum.

„Klebonas turi būti lietuvis arba tobulai mokėti lietuvių kalbą.“

Šiandien toks reikalavimas atrodo visiškai suprantamas. Tačiau XVII amžiaus pradžioje tai buvo labai sąmoningas pastoracinis sprendimas. Reikia atkreipti ypatingą dėmesį, kad pats Horvatas, šiuose kraštuose būdamas svetimtautis vengras, rūpinosi lietuvių kalba. Horvatas aiškiai suvokė, kad tikėjimas negali būti perduodamas žmonėms nesuprantama kalba. Evangelija turi būti skelbiama taip, kad ją suprastų paprastas valstietis, o kunigas turi kalbėti savo parapijiečių kalba. Ši nuostata daug pasako ne tik apie to meto Prienų krašto gyventojus, bet ir apie paties fundatoriaus pastoracinę išmintį.

Pirmojoje straipsnio dalyje jau minėjome, kad Horvatas Prienų krašto žmones apibūdina kaip *populus valde agrestis* – paprastus kaimo žmones, kurie, jo žodžiais tariant, buvo menkai išmokyti krikščionių tikėjimo (*in Christiana religione valde parum instructi*). Šie žodžiai nėra priekaištas parapijiečiams. Priešingai – jie atskleidžia fundatoriaus rūpestį.

Horvatas suprato, kad tikėjimo negalima perduoti vien apeigomis. Žmogus turi suprasti, ką girdi bažnyčioje, ką jam aiškina kunigas, ko moko Evangelija. O tai įmanoma tik tada, kai kunigas kalba žmonių kalba.

Šis reikalavimas labai dera su Katalikų Reformos, arba Tridento reformos, dvasia. Po Tridento Susirinkimo visoje Katalikų Bažnyčioje buvo pabrėžiama, kad klebonas privalo ne tik aukoti šv. Mišias, bet ir nuolat mokyti savo parapijiečius – aiškinti tikėjimo tiesas, sakyti pamokslus, rengti vaikus sakramentams, rūpintis, kad tikėjimas būtų ne paviršinis paprotys, o sąmoningas gyvenimo kelias.

Todėl Horvato reikalavimas mokėti lietuvių kalbą nėra vien kalbinė pastaba. Tai pastoracinė programa.

Šiandien kartais sakome, kad

gimtoji kalba yra tautinės tapatybės pagrindas. XVII amžiaus fundatorius į ją žvelgė kiek kitaip. Jam lietuvių kalba pirmiausia buvo Evangelijos kalba. Tai buvo kelias, kuriuo Dievo žodis galėjo pasiekti paprasto valstiečio širdį.

Šis sakinyss daug pasako ir apie patį Horvatą. Tarnavęs kardinolo Andriejaus Batoro aplinkoje, ne kartą lankęsis Romoje, jis galėjo manyti, kad lotynų kalba yra pakankama Bažnyčios gyvenimui. Tačiau jis pasirinko kitą kelią. Grįžęs į LDK, į Prienus, jis aiškiai suprato, kad parapijos ateitį lems ne lotyniškos kalbos grožis, o tai, ar kunigas gebės susikalbėti su savo žmonėmis jų gimtąja kalba.

Galbūt todėl šis trumpas sakinyss yra vienas gražiausių visoje fundacijoje. Jis primena, kad Horvatui rūpėjo ne vien bažnyčios sienos ar jos turtai. Jam rūpėjo žmogus, kuris sekmadienio rytą peržengs bažnyčios slenkstį ir išgirs žodžius, suprantamus jo protui ir mielus širdžiai.

Parapija po Tridento Susirinkimo

Kasparo Horvato fundacijos neįmanoma iki galo suprasti nepažvelgus į platesnį to meto Bažnyčios gyvenimą.

XVI amžius buvo vienas audringiausių krikščionybės istorijoje. Europą sukrėtė Reformacija. Martyno Liuterio, Ulricho Cvinglio, Jono Kalvino ir kitų reformatorių idėjos sparčiai plito Vokietijoje, Šveicarijoje, Prancūzijoje ir kitose šalyse. Dalis tikinčiųjų pasitraukė iš Katalikų Bažnyčios, o pati Bažnyčia buvo priversta rimtai pažvelgti ne tik į naujųjų mokymų keliamus iššūkius, bet ir į savo pačios silpnas vietas.

Atsakas į šiuos iššūkius buvo visuotinis Bažnyčios susirinkimas, vykęs Tridento mieste, Šiaurės Italijoje, 1545–1563 metais. Šis beveik dvidešimt metų su pertraukomis trukęs Tridento Susirinkimas tapo vienu svarbiausių įvykių Katalikų Bažnyčios istorijoje.

Tridento tėvai neapsiribojo vien klaidingų mokymų paneigimu. Jie siekė atnaujinti visą Bažnyčios gyvenimą. Buvo pabrėžta klebonų pareiga gyventi savo parapijose, steigti kunigų seminarias, rūpestingai mokyti tikinčiuosius, dažniau sakyti pamokslus, aiškinti Katekizmą, tinkamai švęsti liturgiją ir rodyti asmeninį krikščioniško gyvenimo pavyzdį. Trumpai tariant, Tridento reforma siekė, kad parapija taptų ne vien vieta, kur retkarčiais aukojamos šventosios Mišios, bet gyvu tikėjimo centru.

Praėjo beveik pusė amžiaus. Ir štai 1609 metais Prienuose Kasparas Horvatas surašo savo fundaciją. Skaitant ją, sunku nepastebėti, kaip glaudžiai ji atspindi Tridento reformos dvasią. Horvatui neužtenka esančios bažnyčios. Jis nori, kad parapijoje nuolat gyventų klebonas. Kad jis mokėtų lietuvių kalbą. Kad sakytų pamokslus ir mokytų žmones tikėjimo. Kad parapijoje tarnautų vikaras. Kad būtų bakalauras, padedantis ugdyti jaunimą.

Kad bažnyčioje skambėtų giedojimas. Kad neturtingieji galėtų gauti sakramentus ir krikščionišką palaidojimą neatlygintinai.

Visa tai nėra atsitiktinai surašytų pageidavimų rinkinys. Tai nuoseklus parapijos modelis. Galima sakyti, kad Kasparas Horvatas Prienuose stengėsi įgyvendinti tai, apie ką prieš kelis dešimtmečius buvo nutarta Tridente. Žinoma, jis necituoja Susirinkimo nutarimų ir nesiremia jais pažodžiui. Tačiau visa fundacijos dvasia rodo žmogų, kuris puikiai suprato, kokios parapijos reikia po Reformacijos sukrėtimų.

Ši aplinkybė leidžia dar geriau suprasti ir patį fundatorių. Beveik dvidešimt metų tarnaudamas kardinolui Andriejui Batorui, jis gyveno pačiame Katalikų Reformos pasaulyje. Kardinolo aplinkoje buvo sprendžiami ne tik politiniai, bet ir bažnytiniai klausimai, aptariamose Tridento Susirinkimo reformos, rūpinamasi jų įgyvendinimu Abiejų Tautų Respublikoje. Todėl visai natūralu, kad šios idėjos tapo ir paties Horvato mąstymo dalimi. Galbūt todėl jo fundacija ir šiandien stebina savo brandumu. Tai ne vien dosnaus bajoro užrašymas. Tai žmogaus, gyvenusio didžiųjų Bažnyčios reformų epochoje, sąmoningas mėginimas tas reformas įkūnyti nuošalioje Prienų parapijoje.

Parapija – ne vien klebonas

Šiandien dažnai įsivaizduojame, kad parapija – tai bažnyčia ir joje tarnaujantis kunigas. Tačiau XVII amžiaus pradžioje gyva parapija buvo gerokai sudėtingesnė bendruomenė. Kasparo Horvato fundacija tai atskleidžia labai aiškiai.

Joje kalbama ne tik apie kleboną. Dokumente minimas vikaras, bakalauras ir kantorius. Iš pirmo žvilgsnio tai gali atrodyti tik pareigybių sąrašas. Tačiau iš tikrųjų prieš mūsų akis iškyla visa parapijos gyvenimo sistema.

Pirmasis po klebono yra vikaras. Šiandien vikarą dažnai suprantame kaip jaunesnį kunigą, padedantį klebonui. Tokia buvo ir jo pagrindinė paskirtis XVII amžiuje. Tačiau anuomet tai buvo kur kas daugiau negu administracinis pagalbininkas.

Prienų parapija buvo didelė. Jai priklausė ne tik pats miestelis, bet ir aplinkiniai kaimai, taip pat fundacijoje minimas Birštonas. Vienam kunigui aprėpti tokią teritoriją buvo sunku. Reikėjo lankyti ligonius, krikštyti kūdikius, laiminti santuokas, laidoti mirusiuosius, sakyti pamokslus, mokyti vaikus ir rūpintis kasdieniu parapijos gyvenimu. Todėl vikaras buvo ne prabanga. Jis buvo būtinybė.

Dar įdomesnė yra bakalauro pareigybė.

Šiandien šis žodis pirmiausia primena universitetinį mokslo laipsnį. Tačiau XVII amžiaus parapijoje bakalauras buvo visai kas kita. Paprastai tai buvo išsilavinęs žmogus, padedantis ugdyti jaunimą.

mokyti vaikus, rengti juos tikėjimo pažinimui, kartais vadovaujantis parapiinei mokyklai arba talkinantis liturgijoje. Jis buvo tarsi jungtis tarp Bažnyčios ir jaunosios kartos. Ši detalė labai reikšminga. Ji leidžia manyti, kad Horvatas rūpinosi ne vien šios dienos parapija. Jis galvojo apie vaikus, kurie po keliolikos metų taps naująja bendruomene. Todėl fundacijoje atsiranda vietos ne tik kunigui, bet ir žmogui, kuris padės ugdyti ateities parapijiečius.

Ne mažiau svarbus ir kantorius.

Šiandien bažnytinis giedojimas mums atrodo savaime suprantamas. Tačiau anuomet jis buvo viena svarbiausių liturgijos dalių. Giesmės padėdavo žmonėms geriau įsitraukti į pamaldas, įsiminti tikėjimo tiesas ir išgyventi liturgiją ne vien kaip stebėtojams, bet kaip aktyviems jos dalyviams. Todėl kantorius buvo ne tik giedotojas. Jis buvo liturginio gyvenimo puoselėtojas.

Įdomu tai, kad Horvatas nė vienos iš šių pareigybių nemini atsitiktinai. Kiekviena jų papildė kitą. Klebonas vadovauja parapijai. Vikaras dalijasi pastoraciniu darbu. Bakalauras rūpinasi mokymu. Kantorius puoselėja liturgiją.

Visi kartu jie sudaro tai, ką šiandien galėtume pavadinti parapijos komanda. Čia ir atsiskleidžia tikrasis fundatoriaus sumanymas. Jis steigia ne bažnyčią. Jis steigia instituciją. Ir ne bet kokią instituciją, bet tokią, kuri galėtų gyvuoti dešimtmečius, šimtmečius.

Šiandien, praėjus daugiau kaip keturiems šimtams metų, mus stebina ne vien Horvato dosnumas. Stebina jo mąstymo platumas. Jis suprato tai, ką šiandien puikiai žino kiekviena gyvybinga bendruomenė: vienas žmogus, kad ir koks uolus būtų, negali padaryti visko. Tik bendras darbas leidžia bendruomenei augti ir išlikti.

Gal todėl fundacijos tekstas iki šiol atrodo toks gyvas. Jame kalbama ne apie pareigybes. Jame kalbama apie žmones, kurie drauge kuria parapijos gyvenimą.

Kad neturtas netaptų kliūtimi Dievo malonei

Baigiantis fundacijos tekstui, Horvatas aptaria dar vieną klausimą. Iš pirmo žvilgsnio jis gali pasirodyti visai praktiškas – kalbama apie atlyginimą už religines apeigas. Tačiau išgilinus paaiškėja, kad čia slypi viena gražiausių fundacijos minčių.

Horvatas aiškiai nurodo, kad sakramentų teikimas ir krikščioniškas palaidojimas neturi tapti našta neturtingiesiems. Klebonas turi gauti deramą išlaikymą iš fundacijai skirtos valdos, kad nebūtų skurdo verčiamas pragyventi iš žmonių nelaimių ar vargo. Šiandien toks požiūris mums atrodo savaime suprantamas. Tačiau XVII amžiaus pradžioje tai buvo labai svarbi nuostata.

Reikia prisiminti, kad anuomet parapijos kunigas dažnai neturėjo pastovaus atlyginimo. Jo pragyvenimas nemaža dalimi priklausė nuo tikinčiųjų aukų, įvairių mokesčių ar natūrinių prievolių. Kuo tvirtesnis buvo fundacijos ekonominis pagrindas, tuo mažesnė buvo pagunda ieškoti papildomų pajamų iš žmonių.

(Nukelta į 7 p.)

Vengrų kapitonas Kasparas Horvatas: žmogus, kūręs Prienų parapiją (II dalis)

(Atkelta iš 6 p.)

Būtent todėl dabar aiškiau suprantame, kodėl Horvatas taip rūpestingai dovanojo žemes, pievas, miškus, žvejybos teises ir kitus pajamų šaltinius. Visa tai turėjo vieną tikslą: kad klebonas būtų laisvas tarnauti; kad jo santykis su parapijiečiais nebūtų grindžiamas atlygiu, o pastoracine meile.

Galbūt todėl fundacijos ekonominė ir dvasinė dalys yra taip glaudžiai susijusios. Viena be kitos jos netektų prasmės. Žemės reikalingos ne tam, kad Bažnyčia turtėtų. Jos reikalingos tam, kad Evangelija būtų skelbiama laisvai. Pajamos reikalingos ne tam, kad būtų kaupiamas turtas. Jos reikalingos tam, kad nė vienas žmogus neliktų be sakramentų dėl savo neturto.

Ši mintis labai primena pirmųjų krikščionių bendruomenių dvasią. Bažnyčios turtas turi tarnauti žmonėms, o ne žmonėms – turtui.

Gal todėl šioje fundacijos vietoje labiausiai atsiskleidžia pats Kasparas Horvatas. Iki šiol matėme jį kaip karį; kaip karališkųjų valdų tenatariją; kaip patyrusį administratorių; kaip žmogų, mokėjusį tiksliai rengti teisinius dokumentus.

Tačiau dabar prieš mus atsistoja dar vienas Horvatas: krikščionis. Žmogus, kuris suprato, kad visa žemė, visi miškai, visi laukai, visos pajamos ir visos fundacijos nuo-

statos galiausiai turi vieną tikslą – padėti žmogui susitikti su Dievu.

Ši mintis tampa savotišku raktu visai fundacijai.

Jeigu skaitytume tik žemių dovanojimo sąrašus, galėtume pamanyti, kad Horvatas buvo tiesiog sumanus ūkininkas.

Jeigu skaitytume tik teisinius straipsnius, manytume, kad jis buvo geras administratorius.

Tačiau perskaitę visą dokumentą nuo pirmųjų iki paskutiniųjų eilučių pamatome daug daugiau. Matome žmogų, kuris suvokė, kad parapija nėra vien pastatas, žemės valda ar administracinis vienetas: parapija yra žmonės.

Ir jeigu bent vienam žmogui neturtas sutrukdytų priimti sakramentus ar būti krikščioniškai palaidotam, vadinasi, fundacija dar nebūtų pasiekusi savo tikslo.

Todėl galima drąsiai pasakyti, kad Kasparas Horvatas Prienų bažnyčiai padovanojo ne tik Bagrėnų valdą. Jis padovanojo jai galią mybę laisvai tarnauti žmogui.

Pabaiga

Praėjo daugiau kaip keturi šimtai metų.

Nebeliko nei fundacijoje minimų pastatų, nei žemių, nei to laikmečio bažnyčios. Viską atėmė ir sunaikino lietuvių tautos priešai, bedieviškos valdžios. Pasikeitė valstybių sienos, įstatymai, pinigai,

pareigybės. Išnyko tenatarijų institucija, pasikeitė parapijų ribos, o senąją lotynų kalbą liturgijoje pakeitė gyvoji lietuvių kalba.

Tačiau vienas dalykas liko nepakitęs.

Žmogui ir šiandien reikia vietos, kur jis rastų paguodą, maldą, Mišių auką, Dievo žodį ir bendruomenę. Būtent tokią parapiją savo fundacijoje įsivaizdavo Prienų ir Birštono valdytojas, vengrų karių kapitonas Kasparas Horvatas.

Todėl 1609 metų fundacijos aktas šiandien yra ne tik svarbus istorinis šaltinis. Jis yra liudijimas žmogaus, kuris mąstė toliau negu jo gyvenamasis laikmetis. Jo ranka pasirašytas dokumentas tebekalba ir šiandien.

Jis primena, kad tvirkiausi pamatai statomi ne iš akmens ir ne iš pinigų. Jie statomi iš atsakomybės, tikėjimo ir meilės žmogui.

Galbūt todėl po daugiau kaip keturių šimtų metų, skaitydami Kasparo Horvato fundaciją, jaučiame, kad kalba ne vien senas dokumentas.

Kalba žmogus. Ir jis kalba visiems: lietuviams, lenkams, savo broliams vengrams; tačiau ypatingai Prienų valdytojas Kasparas Horvatas kalba Prienų krašto gyventojams, Prienų parapijiečiams.

Kun. Jordanas

Pabaiga. Pradžia „Gyvenimo“ Nr. 53

„Džiaugiuosi, kad ne vieną išaustą lovatiesę padovanojau, kad tiek daug žmonių bandom pavaišinau“...

(Atkelta iš 5 p.)

užtiesti. O jau jeigu vestuvės ar laidotuvės – būtinai reikėdavo naujomis užtiesti. Na, tais laikais taip buvo. Kiekvienoje šeimoje, kiekvienoje pirkioje buvo audėjų, ir austinių būdavo pilnos spintos. O linas žmogų ir aprengdavo: ir apatiniai drabužiai, ir viršutiniai, vyrams – baltiniai, kelnės, vaikams – baltinukai. Oi, kaip kartais likęs koks spalvis pakasdavo, nei masažų nereikėjo. Kelninis audeklas buvo ant linų ataustas pašukėlėmis – geresnės rūšies pakulomis. Taigi gyvenau tokiu laikmečiu, jis buvo ir sunkus, bet ir labai gražus. Kartais pagalvoju, iš kur tos kaimo moterys turėjo tiek stiprybės, kantrybės, jėgų, išminties – ne visos baigusios mokslus, tik po kelias klases, daug dirbdamos gebėjo ir vaikus užauginti, ir tais kaimo keliukais išleisti į mokslus... O pamokas išmokom iš gyvenimo.

Bandas kepu ir dabar

Bandų kepimą prisimenu iš vaikystės, kai viskas buvo kitaip – ir tie pečiai kitokie, bet papasakosiu, kaip dabar aš jas kepu. Iš vakaro prisilupu nepilną arba pilną kibirą bulvių, jas užpilu šaltu vandeniu, kad nedžiūtų. Taip pat iš vakaro išverdu (iššutinu) bulvių. Kai atvėsta, jas susimalu per mėsmalę.



Audimo staklių (stovais vadino) detalės, šepetys linams šukuoti.

Rytą būna greičiau. Kuriu pečių, kūrėnu alksninėmis malkomis. Bulves sutarkavus, nukošiu tarkius, tam skysčiui leidžiu nusistovėti. Dedu dvi dalis tarkio, trečią dalį virtų bulvių, supilu nusistovėjusį krakmolą, įpilu saldžios grietinės, suminkau, sumaišau, druskos, žinoma, įberiu. Ir dedu ant džiovinto kopūsto lapo. Išploju tešlą delnu, kitos rankos delnu prilaukau bandos kraštus, kad būtų graži banda. Į pečių telpa šešios. Kai jau pečius būna iškūrentas, kažerga (žarstekliu) ištraukiu žarijas, nušluoju nuo pečiaus pado pelenus, traukiu bandą ant ližės ir šaunu į pečių. Kai po kokios valandos išimu iš pečiaus, nulupus lapus, dedu bandą vieną ant kitos, uždengiu lininiu audeklu. Taip pabuvusios

jos pasidaro minkštesnės. Pjaustau trikampiais gabaliukais, kad kiekviename gabalėlyje būtų vis kraštas bandos. Suvilgau kiekvieną atskirai į sviesto, spirgių riebalus, ant viršaus užpilu truputį grietinės ir supilu atskirai suspirgintus, pailgai supjaustytus spirgiučius. Uždengiu dubenį ir stumių į pečių, bandos ilgai būna karštos. Darau ir varškę, ištrinu, įpilu truputį saldžios grietinės. Vieni mėgsta valgyti tik su spirgiučiais, kiti – ir su varške.

Džiaugiuosi, kad ne vieną išaustą paklodę padovanojau, kad tiek daug žmonių bandom pavaišinau. Būkit visi sveiki, ir būkim visi tiek, kiek Dievo duota. O bus kaip bus...

Pasakojimą išklaušė ir užrašė Ema Karbutaitė

Reklama

Reklama

SIŪLO DARBĄ

Senjoro organizacija ieško individualios priežiūros darbuotojų Prienuose ir Prienų rajone. Darbo pobūdis: senjorų priežiūra jų namuose, pagalba buityje, rūpinimasis laisvalaikio, bendravimas. Reikalingas: individualios priežiūros darbuotojo pažymėjimas bei vairuotojo pažymėjimas ir nuosavas automobilis. Susisiekiame tel. 0 695 96 060.

Ieškomas sunkiosios technikos operatorius (-ė). Darbo pobūdis: dirbti paskirtus darbus su traktoriumi, buldozeriu, ekskavatoriumi, greideriu, vairuoti automobilį ir prižiūrėti priskirtą techniką. Turėti profesinę kvalifikaciją, vairuotojo pažymėjimą ir šias kategorijas: B, TR1, TR2, SM, SZ, C, CE. Sutartis – neterminuota, bazinio (tarfinio) darbo užmokesčio dydis – 2200,00 Eur (neatskaičius mokesčių) mėnesinė alga. Darbovietė: Valstybės įmonė Valstybinių miškų urėdija, įm. k. 132340880, darbovietės adresas: Prienų r. sav., Prienų sen., Ignacavos k., Miškininkų g. 2. Kontaktinis asmuo: Vaidenis Burinskas, tel. +370 600 49195, el. p. prienai@vmu.lt

PERKA

Įmonė brangiai perka mišką visoje Lietuvoje, vertina nemokamai, rengia miškotvarkos projektus, atsiskaito iš karto, apmoka visas išlaidas. Tel. 0 646 79 600.

PERKA GALVIJUS
KARVES, TELYČIAS, BULIUS
PAGAL SKERDENAS ARBA GYVA SVORI.
SVERIA, MOKA IŠ KARTO, PAIMA PATYS.
Tel.: +370 614 93124

PARDUODA

Kietas kuras

Parduodu sausas, kapotas malkas, laikomas po stogu, vežame ir mažais kiekiais. Išrašome sąskaitas. Tel. 0 648 61 061.

Parduodame džiovintas, skaldytas beržo malkas. Tel. 0 614 97 744.

PASLAUGOS

Pilnas pamatų įrengimas (nustumdymas, polių gręžimas, rostverkas, armatūros karkasai, apšiltinimas ir užpylimas). Tel. 0 620 85350.

Betonavimo, mūrinimo ir griovimo darbai. Tvorų montavimas. Tel. 0 600 96 399.

VISI SANTECHNIKOS DARBAI: šildymo, vandentiekio, kanalizacijos, dujinių, vanduo-oras, kieto kuro katilinių įrengimas. Komplektuojame kokybiškas santechnikos medžiagas su nuolaidomis. Tel. 0 640 39 204.

DURYS – PER 3 DIENAS!

„ŽMONIŠKOMIS KAINOMIS“

Gaminu duris – ypatingai šiltas, saugias nuosaviems namams, ūkiniams pastatams ir rūsiams. Tel. 0 653 93 193.

Koklinių pečių remontas ir restauravimas. Tel. +370 677 92 397.

Plauname ir dažome – trinkeles, stogus, fasadus. Tel. 0 631 91 211.

Prienų rajone pakuočių atliekas nuo gruodžio rinks „Ecoservice“

Prienų rajono savivaldybėje pakuočių ir stiklo atliekų surinkimo paslaugas nuo šių metų gruodžio teks aplinkotvarkos bendrovė „Ecoservice“. Viešojo pirkimo konkursą laimėjusi įmonė liepos 13 d. pasirašė sutartį su Alytaus regiono atliekų tvarkymo centru (ARATC).

Paslaugos teikėjo pasikeitimas gyventojams įprastos atliekų surinkimo tvarkos nepakeis – pakuočių ir stiklo atliekų konteineriai ir toliau bus aptarnaujami pagal dabar galiojančius atliekų surinkimo grafikus. Naujų konteinerių užsisakyti ar atlikti kitų papildomų veiksmų gyventojams nereikės.

Iki gruodžio „Ecoservice“ kartu su ARATC atliks paslaugos perėmimui reikalingus organizacinius ir techninius pasirengimo darbus. Iki tol pakuočių atliekos bus surenkamos esama tvarka.

„Svarbiausias mūsų tikslas – užtikrinti, kad paslaugos teikėjo pasikeitimas gyventojams būtų sklandus ir nepastebimas. Turime pakenkama laiko tinkamai pasirengti, suderinti visus procesus ir nuo gruodžio pradėti patikimai teikti paslaugą. Gyventojams įprasti pakuočių atliekų surinkimo grafikai nesikeis“, – sako „Ecoservice“ regiono atliekų surinkimo vadovė Eglė Mikalauskienė.

Pagal pasirašytą sutartį „Ecoservice“ Prienų rajono savivaldybėje išrūšiuotas pakuočių, plastiko, metalo ir stiklo atliekas surinks iš individualių valdų, juridinių ir bendro naudojimo kolektyvinių konteinerių aikštelių bei pristatys jas tolimesniam tvarkymui.

Aktuali informacija apie pakuočių ir stiklo atliekų surinkimą ir aptarnavimo grafikus bus skelbiama ARATC, Prienų rajono savivaldybės ir „Ecoservice“ interneto svetainėse bei kituose informavimo kanaluose.

„Ecoservice“ kviečia Prienų rajono gyventojus prisidėti prie sklandaus atliekų tvarkymo proceso. Tai padaryti galima tinkamai rūšiuojant, laiku išstumiant konteinerius ir neužstatant privažiavimų prie jų. Susidūrus su nesklandumais, nuo šių metų gruodžio 1 d. gyventojai raginami kreiptis nemokamu klientų aptarnavimo centro telefonu +370 800 53 533 arba el. paštu sutvarkysim@ecoservice.lt. Užs. Nr. 021



VšĮ „Nuoširdus rūpestis“ teikia socialines paslaugas į namus Birštono ir Prienų r. senjorams ir asmenims, turintiems negalią. Paslaugos gali būti kompensuojamos arba užsakomos privačiai. Daugiau informacijos tel. 0 606 87475 arba www.nuosirdusrupestis.lt

Graži tikėjimo sutvirtinimo ir bendrystės šventė



(Atkelta iš 1 p.)

Tai ir savo atvykimu Skriaudžių pagerbusiam ir Sutvirtinimo sakramentą teikusiam vyskupui **Rimantui Norvilai**, ir sutvirtinamiesiems padėjusioms pasiruošti mokytojoms **Janinai Joneliūnienei** bei **Rasai Siugzdinienei**, ir visiems, prisidėjusiems prie pasirengimo iškilmei bažnyčioje ir vėliau po atlaidų vykusiam koncertui ir Agapei parke.

Išskirtinę, ant plokštelės išrašytą padėką Skriaudžių parapijos klebonas **Antanas Mickevičius**

įteikė Alytaus profesinio rengimo centro direktoriui **Vytautui Zubrui** už jo vadovaujamo kolektyvo prisidėjimą prie tvarkymo darbų. Centrui padedant buvo atnaujinta keliasdešimt šventoriaus tvoros stulpų ir suremontuota tvora, pagaminti ir pastatyti keturi suoliukai.

...Taip liepos 19-osios sekmdienis gražiai sujungė visas tris progas ir sutelkė žmones šiltai bendrystei, kurio siela, žinoma, buvo Skriaudžių parapijos klebonas, kunigas **Antanas Mickevičius**.

„Gyvenimo“ informacija
Algirdo Naudžiaus nuotraukos



Ekspedicijos metu rinko etnokultūros lobius

Nakčia prie Tridupio ąžuolų vykdavę tamsūs dalykai. Prie vieno, būdavo, laumės pelkuteje nuogos, plaukus pasileidusios išdykauja, cypauja, vaikosi viena kitą, o jei vyras eitų pro šalį – užkutens, nusitemps į didesnius raistus, paskandins...

Du iš tų ąžuolų, aprašytų dar 1857 m. išleistoje Vladislavo Sirokomlės knygelėje, iki šiol stovi netoli Stakliškių esančiame Būdų miške, vienam žmogui jau seniai neapglėbiami, o pasodinę juos XVII amžiuje į šias vietas atsikėlęs prūsas...

Tokiais gimtojo Aukštadvario krašto senolių pasakojimais ir legendomis etnologė, Dzūkijos-Suvalkijos saugomų teritorijų direkcijos kultūrologė **Rita Balsevičiūtė** dalijosi, lydėdama Lietuvos nacionalinio kultūros centro Etninės kultūros skyriaus ekspediciją, rinkusią žinias apie kalendorines šventes, laidojimo ir vaikų auginimo papročius, kulinarinį paveldą, žoliavimą ir gėlių darželius, muzikinį folklorą ir tautodailę.

Jau antrą kartą šiame krašte rengiamos ekspedicijos dalyviai šiemet liepos 15–17 d. aplankė 22 pateikėjus, gyvenančius Strėvos, Žuklį (Trakų r.), Druskiškių, Želkūnų (Prienų r.) ir Šafarnės



(Kaišiadorių r.) kaimuose bei Stakliškėse, Onuškyje ir Aukštadvaryje.

Žiniomis mieliai dalijosi įvairaus amžiaus ir patirties žmonės – ir tie, kurių vaikystėje raganos per Jonines pievoje prisigretinusios prie karvių nubraukdavo prijuos-tėmis rasą ir taip atimdavo pieną, ir jaunesniųjų kartų atstovai, kuriems etnokultūros lobiai tampa kūrybinio įkvėpimo šaltiniu ir greitai kintančiame mūsų laikų pasaulyje malšina alkį pažinti savo šaknis.

Visa surinkta etnokultūrinė

medžiaga bus saugoma Lietuvos nacionalinio kultūros centro archyve. Surengti ekspediciją padėjo partneriai: Dzūkijos-Suvalkijos saugomų teritorijų direkcijos Aukštadvario regioninio parko grupė, Trakų kultūros ir meno centro Aukštadvario ir Onušio padaliniai, Trakų rajono viešosios bibliotekos filialas Bijūnų kaime, Prienų Justino Marcinkevičiaus viešosios bibliotekos Vyšniūnų ir Užuguosčio bibliotekos.

Lietuvos nacionalinio kultūros centro informacija



Gyvenimas

REDAKCIJOS ADRESAS:
Kauno g. 19 A, LT - 59147 Prienai.
El.paštas: info@gyvenimas.info

Leidžia UAB „GYVENIMAS“ (SL 066).
Laikraštis įkurtas 1946 m. gruodžio 7 d.

Redaktorė Ramutė Šimukauskaitė

Redakcija: Redaktorė Ramutė Šimukauskaitė (0319 60523, ramute@gyvenimas.info); redaktorės pavaduotoja Dalė Lazauskienė (0 605 19 327, dale@gyvenimas.info); BUHALTERIJA: Ona Lodienė (lodieneona1@gmail.com); REKLAMA, SKELBIMAI: vadybininkė Zina Lankevičienė (tel./faksas 0 319 60012, 0 605 19 327, zina@gyvenimas.info); dizaineris-maketuotojas Kęstutis Bakas (maketas@gyvenimas.info). KONTAKTAI: mob. tel. 0 605 19 327.

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su laiškų autorių nuomonėmis. Už skelbimų turinį neatsakome.

Laikraštis išeina antradieniais ir penktadieniais. Ofsetinė spauda. Apimtis – 2 spausdos lankai. Indeksas 67283. Tiražas: antradieniais – 1000 egz., penktadieniais – 1350 egz. Rinko, maketavo UAB „Gyvenimas“.

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Laikraščio veikla ir projektą „Gyvenimo medis auginą naujas šakas“ iš dalies remia VšĮ „Medijų rėmimo fondas“ (2026 m. bendrai skirta suma – 38132 Eur).

Spaudė UAB „Alytaus spaustuvė“, Seirijų g. 17, tel. (0 315) 73 786.

ALYTAUS SPAUSTUVĖ

Internetu skaitykite: www.gyvenimas.eu, www.facebook.com/laikrastisgyvenimas